

MIASTO
I GMINA

SUSZ

Св. Духа Крестный ход

В 1870 г.
СВ. ДУХА
КРЕСТНЫЙ ХОД
ПОВЕЛЕН
СВ. ПАПЕЙ
ПИО ИОАННОМ
СВ. ДУХА
КРЕСТНЫЙ ХОД

Susz – ciekawa i malownicza „stolica polskiego triathlonu” - zaprasza!

Susz to miasto w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie iławskim, położone nad Jeziorem Suskim. Miejscowość jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej Susz. Gmina Susz liczy 12 985 mieszkańców, z których 5547 to osoby zamieszkujące w mieście Susz. Przez gminę przebiegają trzy drogi wojewódzkie: 515, 520 i 521 oraz linia kolejowa Gdańsk – Warszawa.

Lokacja Susza na terenie dawnej osady pruskiej, zwanej Susse, miała miejsce w 1305 roku. Jako część kapitulna ziem krzyżackich w 1319 roku osada otrzymała prawa miejskie i nazwę Rosenberg, która przetrwała do 1945 roku. Ślady starego grodziska kryją się w niewielkich dwóch wzgórzach, na terenie parku miejskiego, nad Jeziorem Suskim.

Wybór miejsca lokalizacji podyktowany był dogodnymi warunkami terenowymi. Susz został otoczony murem oraz rowem, o czym informuje odnowiony dokument lokacyjny. Wtedy też w południowo-wschodniej części miasta zaczęto budowę kościoła farnego, który od samego początku aż do dnia dzisiejszego góruje nad miastem.

W XV i XVI wieku częste wojny pomiędzy władcami polskimi a mistrzami krzyżackimi doprowadziły do niemal całkowitego zniszczenia miasta.

W kolejnym stuleciu król Szwecji Gustaw II Adolf, dążąc do opanowania Bałtyku, w wyniku wojny z Polską znalazł się w 1628 roku w okolicach Susza. Szwedzi wymuszali kontrybucje wojenne, a podczas wojny miasto ograbiono. Na początku wieku XVIII mieszkańców zdziesiątkowała dżuma.

Wiek XIX także nie oszczędził miasta, a okupacja francuska w latach 1806-1807 zrujnowała je finansowo i gospodarczo. W pobliskim Kamieńcu mieściła się wówczas główna kwatera wojsk francuskich, w której przebywał Napoleon. Po klęsce cesarza Francuzów do Susza wkroczyły wojska rosyjskie. Pomimo tego największy rozwój miasta nastąpił właśnie w XIX wieku. Powstała fabryka tabaki, cegielnia i koszary wojskowe, kilka dróg oraz szpital i połączenie kolejowe. W miejscowej drukarni wydawano lokalne czasopismo „Rosenberg Kreiszeitung”. Wybudowano także szkołę i browar, a na początku XX wieku rzeźnię, mleczarnię i pocztę oraz elektrownię i salę sportową przy szkole. Wraz z rozwojem gospodarczym rosła liczba mieszkańców, których w 1939 roku było już 4481. Wyzwolenie tych ziem w czasie II wojny światowej doprowadziło do zniszczenia miasta i jego okolic. Swój obecny kształt miasto zawdzięcza rozbudowie na przełomie lat 70. i 80.

Małe miasteczko, leżące na Pojezierzu Ławskim, pomimo ogromnych zniszczeń wojennych (ok. 80% zabudowań) nadal może poszczycić się kilkoma ciekawymi zabytkami architektury i sztuki sakralnej. Susz zachował czytelny, nawarstwiający się historycznie układ przestrzenny. Stare miasto o kolistym kształcie (wynikającym z ukształtowania terenu), z kwadratowym rynkiem pośrodku (dawniej z ratuszem i ławami kupieckimi), powstało w XIV wieku. Z tego też okresu pochodzą zachowane fragmenty murów obronnych, które świadczą o warownym charakterze miasta. Kościół (dziś Sanktuarium) św. Antoniego to zabytek klasy zerowej i prawdziwa perełka sakralnej architektury średniowiecznej XIV stulecia. Zbudowany w układzie krzyżowym, został ulokowany przy murach obronnych w ich południowej części, a nie, jak to zwykle bywało, w centrum na rynku. Wpłynęło na to położenie miasta na terenach podbojów Zakonu Najświętszej Marii Panny. Kościół szczyci się nie tylko relikwiami świętego, sprowadzonymi z Padwy, ale również doskonale zachowanymi freskami, barokowym ołtarzem i lożą kolatorską rodu Finkensteinów, ozdobioną scenami biblijnymi.

Drugim kościołem na terenie miasta jest wybudowany w 1905 roku kościół św. Rozalii (patrz: zdjęcie na tylnej okładce). Jego pełnej konsekracji dokonał ówczesny biskup warmiński Augustyn Bludau. Autorem projektu kościoła był architekt Gebhard z Gdańska, któremu powierzono także kierownictwo budowy. Ze względu na położenie działki na skraju miasta, na ówczesnym przedmieściu prabuckim, zrezygnowano z orientowania budowli. Stała ona fasadą do obecnej ulicy Słowiańskiej, dzięki czemu niejako przybliżyła się do centrum miasta i lepiej wpisała się w jego panoramę.

W okolicach Susza natrafić można na liczne dwory szlacheckie oraz pałace, a każdy z nich kryje swoją własną, ciekawą historię. Do takich miejsc należy z pewnością pałac w Kamieńcu, który w latach swojej świetności zwany był Wersalem Królestwa Pruskiego. Zastąpił on przede wszystkim z tego, iż jego mieszkańcem był cesarz Napoleon Bonaparte, który przebywał tam w czasie kampanii rosyjskiej od kwietnia do czerwca 1807 roku. W pałacu tym gościł także Fryderyk Wielki oraz August II Mocny. Niestety, obiekt został zniszczony w czasie II wojny światowej i dziś możemy podziwiać jedynie jego ruiny. W dobrym stanie zachował się natomiast kościół pw. Matki Bożej Królowej Świata oraz niektóre budynki gospodarcze położone w sąsiedztwie.

Innym ciekawym miejscem na terenie gminy Susz jest położona w odległości 5 km od Susza wieś Bałoszyce, w której znajduje się pochodzący z XVII w. barokowy pałac, przebudowany przez marszałka Landtagu pruskiego Karla Otto Magnusa von Brünnecka, w modnym wówczas stylu neogotyckim, według projektu architekta Luisa Runge na wzór pałacu Babelsberg koło Berlina. Budowlę w kształcie regularnej bryły z krzyżowymi blankami i wieżyczkami narożnymi, otoczono rozległym parkiem. Obecnie to urokliwe miejsce zostało odnowione przez swoich dzisiejszych właścicieli i pełni funkcje hotelu oraz restauracji z wieloma atrakcjami (odnowa biologiczna, stadnina koni, a także tajemniczy Czakram Bieli). We wsi znajduje się również pochodzący z XVII wieku kościół pw. Świętej Rodziny.

Gmina Susz obfituje w inne atrakcyjne historycznie miejsca – dwór w Babiętach Wielkich, dwór w Nipkowie, ruiny pałacu w Januszewie.

Wszyscy ci, którzy doceniają walory krajobrazowe, również znajdą w naszych stronach coś dla siebie. Pojezierze Ławskie, w którego granicach położona jest Gmina Susz, to gęste lasy, które pokrywają rozległe obszary, co może być wielką zachętą dla myśliwych, oraz liczne, obfitujące w ryby jeziora. Ponadto występują tu dwa rezerваты przyrody: „Jezioro Gaudy” i „Czerwica” oraz obszar chronionego krajobrazu rzeki Liwy. Teren gminy pokrywa się także z Parkiem Krajobrazowym Pojezierza Ławskiego, a przez to z Europejską Siecią

Ekologiczną NATURA 2000. Spotkać tu można gniazda orła bielika, rybołowa, orlika krzykliwego, kani czarnej i rudej czy bociana czarnego. Występują tu liczne pomniki przyrody, rośliny rzadkie i ginące oraz mnóstwo gatunków fauny, spośród których wiele jest pod ochroną.

Susz - stolica polskiego triathlonu

Pierwsze zawody triathlonowe zorganizowane w Suszu odbyły się w 1991 roku – i nosiły nazwę Ogólnopolski Sprint Triathlon. Sukces organizacyjny był efektem dostępności komunikacyjnej, wyjątkowo dobrej infrastruktury terenu oraz oddania i gościnności mieszkańców Susza. To wszystko przekonało władze lokalne do kontynuowania organizacji triathlonu z większym rozmachem.

W 1998 roku Polski Związek Triathlonu zaproponował naszemu miastu organizację zawodów o wyższej randze. Susz podjął to wyzwanie i 20 czerwca 1998 roku odbył się Europejski Puchar Triathlonu w Suszu (jedyne w Polsce). Było to wielkie wydarzenie sportowe oraz medialne. Przyjechało ok. 250 zawodników, w tym także czołówka europejska i światowa. Relację z przebiegu EUROPEAN TRIATHLON CUP w 30-minutowym programie wyemitowała Telewizja EUROSPORT. Susz został okrzyknięty Europejską Stolicą Triathlonu, na tę opinię wpłynął fakt, że były to jedne z dwóch (na 11, które się odbyły) najlepiej zorganizowanych zawodów.

W 2011 roku nastąpiła zmiana formuły imprezy. Od tego roku Susz Triathlon to impreza dwudniowa, podczas której, oprócz głównego wyścigu na dystansie ½ Ironmana – 1900 metrów pływania, 90 km na rowerze i bieg na dystansie półmaratonu – odbywają się również zawody na dystansie sprinterskim (od kilku lat w randze Mistrzostw Polski) oraz wyścigi dla dzieci i młodzieży w aquathlonie, czyli konkurencji, w skład której wchodzi pływanie i bieg.

W roku 2016 Susz obchodził jubileusz 25-lecia organizacji zawodów triathlonowych. Do jubileuszowej edycji zgłosiło się niemal 1900 zawodników z kraju i zagranicy, w tym najlepsi Polscy triathloniści, z reprezentantką Polski na Igrzyskach Olimpijskich w Rio De Janeiro Agnieszką Jerzyk na czele.

Za perfekcyjną organizację oraz wkład w rozwój polskiego triathlonu Susz otrzymał nagrody, m.in.

- Najlepsze Zawody Triathlonowe w Polsce w 2011 i 2012 roku;
- Nagroda za Najlepsze Zawody Triathlonowe w Polsce na Dystansie Sprinterskim 2014 roku;
- Nagroda za Najlepsze Wydarzenie Promocyjne w Województwie Warmińsko-Mazurskim w 2012 roku;
- Wyróżnienie za Najlepsze Wydarzenie Promocyjne w Województwie Warmińsko-Mazurskim w 2014 roku;
- Certyfikat „Produkt Warmii i Mazur” przyznany przez Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2015 roku.

Zawody Susz Triathlon mają bardzo szerokie grono odbiorców. Przede wszystkim są skierowane do zawodników triathlonu – osób,

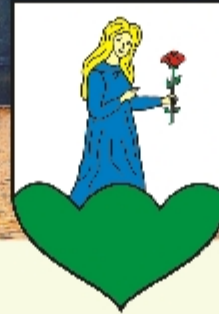
które zdecydowały się na udział w jednej z najbardziej wymagających dyscyplin sportowych na świecie. Doceniana przez zawodników, jak również wielu działaczy sportowych wzorowa organizacja imprezy wpływa na fakt, że do Susza nadal przyjeżdżają zawodnicy z terenu całego kraju, jak i zagranicy, a wraz z nimi ich rodziny i kibice, którzy później niejednokrotnie wracają w okolice Susza, aby spędzić tu swoje wakacje, urlopy.

Ranga imprezy z roku na rok jest coraz większa. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że w ciągu kilku zaledwie tygodni od uruchomienia zapisów do Susz Triathlon, limity zawodników na niemal wszystkie dystanse zostają błyskawicznie wyczerpane.

Kolejną, równie ważną grupą adresatów imprezy są mieszkańcy Susza i okolic, którzy już od ćwierć wieku rokrocznie wyczekują terminu zawodów, podczas których całymi rodzinami kibicują startującym zawodnikom. Wieczorami wszyscy wspólnie bawią się przy scenie koncertowej zawodów, na której występują największe gwiazdy polskiej sceny muzycznej i teatralnej. Organizację zawodów rokrocznie wspiera grupa około 200 wolontariuszy – głównie uczniów szkół z terenu Gminy Susz.

Koncerty i przedstawienia, które wieńczą dni pełne sportowych zmagania, przyciągają także wielu turystów z terenu północnej Polski, którzy chętnie organizują sobie w Suszu wieczór pełen kulturalnych wrażeń.

Urząd Miejski w Suszu

ul. Józefa Wybickiego 6, 14-240 Susz
tel. 55 278 60 15, 55 278 61 07, fax 55 278 62 22
e-mail: susz@susz.pl
www.susz.pl

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suszu
ul. Wybickiego 6, 14-240 Susz
tel. 55 278 78 41, 55 2787 995
e-mail: mgops@susz.pl

Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Suszu
ul. Kajki 9, 14-240 Susz
tel. 55 278 61 10
e-mail: sekretariat@züksusz.pl
www.züksusz.pl

Przedszkole w Suszu
ul. Piastowska 1A, 14-240 Susz
tel. 55 278 63 46
e-mail: przedszkole2.susz@poczta.internetdsl.pl
<http://przedszkolesusz.piastowska.szkolnastrona.pl>

Publiczna Sześćioletnia Szkoła Podstawowa
im. gen. Józefa Bema w Suszu
ul. Piastowska 5, 14-240 Susz
tel./fax 55 2786 045
e-mail: spsusz@poczta.onet.pl
<http://www.spsusz.pl>

Szkoła Podstawowa im. Ziemi Suskiej w Babiętach Wielkich
Babięty Wielkie 31, 14-240 Susz
tel. 55 278 83 90
e-mail: spwbabietach@wp.pl
www.spwbabietach.pl

Szkoła Podstawowa w Jawtach Wielkich
Jawty Wielkie 6, 14-240 Susz
tel. 55 278 63 39
e-mail: jawty.szkoła@op.pl
<http://spjw.nowybip.pl>

Centrum Sportu i Rekreacji
im. Jana Pawła II w Suszu
ul. Piastowska 5c, 14-240 Susz
tel. 55 278 70 08
e-mail: csir@susz.pl
www.csir.susz.pl

Biblioteka Publiczna w Suszu
ul. Piastowska 5c, 14-240 Susz
tel. 55 278 62 87
e-mail: bibsusz@wbp.olsztyn.pl
www.wbp.olsztyn.pl/~bibsusz

Suski Ośrodek Kultury
ul. Piastowska 5c, 14-240 Susz
tel./fax 55 27 86 116
www.sok.susz.pl

Susz - polska stolica triathlonu

2

Zakład Usług Komunalnych Spółka z o.o.

14-240 Susz, ul. Kajki 9

tel. 55 278 61 10

alarmowy 512 035 446

- Zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków
 - Zarządzanie nieruchomościami
- Oczyszczanie letnie i zimowe miasta
 - Usługi transportowe, instalacyjne i budowlane
 - Naprawa pojazdów samochodowych i wiele innych

3

Warmianka

hotel / dom weselny / restauracja

ul. Słowiańska 3, 14-240 Susz / tel. 55 278 67 28, 601 288 122
www.warmianka.pl / warmiankasusz@wp.pl

4

Fabryka Urody

Magda Dybich

Manicure i pedicure - SPA na dłonie i stopy
Depilacja okolic twarzy i ciała
Henna brwi i rzęs - Zabiegi na twarz
Makijaż, aplikacja rzęs
Oczyszczanie twarzy

Susz, ul. Plażowa 8 • tel. 603 758 273
fabryka.urody.susz@gmail.com • facebook.com/Fabryka.Urody.Susz

5

Przedsiębiorstwo
Drogowo - Budowlane Sp. z o.o.

ul. Długa 27, 87-300 Brodnica

DROGI

ULICE

MOSTY

e-mail: biuro@pdb.com.pl, www.pdb.com.pl

6

PRZYCHODNIA WETERYNARYJNA

ZOO-MED

LEKARZ WETERYNARII
Cezary Baryłka

- USG, EKG
- BADANIA LABORATORYJNE
- PASZPORTY
- CHIP
- PIEŁĘGNACJA
I STRYŻENIE PSÓW
- ARTYKUŁY ZOOLOGICZNE

14-240 Susz, ul. Stare Miasto 24 • tel. 605 784 967
zoomed@o2.pl • www.zoo-med.pl

7

PRZEWIERTY STEROWANE

KRECIK

Grzegorz Tomaszewski i wspólnicy sp.j.

14-240 Susz
ul. Sucharskiego 16
tel./fax 55 278 66 50
kom. 600 059 731
e-mail: kreciksusz@wp.pl

www.kreciksusz.pl

8

ipib

IŁAWA

**IŁAWSKIE
PRZEDSIĘBIORSTWO
INSTALACYJNO-BUDOWLANE
Sp. z o.o.**

14-200 Iława, ul. Usługowa 8
tel. 89 648 22 08
e-mail: ipib.sekretariat@gmail.com

Posiadamy certyfikat:

**PRZEDSIĘBIORSTWO
FAIR PLAY 2017**

9

KOMPLEKS RESTAURACYJNO-HOTELOWO-SZKOLENIOWY

Chełmżyca 9/A

14-240 Susz

www.chelmzyca.com.pl

zajazd@chelmzyca.com.pl

Zajazd w Chełmżycy

tel. 500 491 824

tel. 55 617 27 37

tel. 513 271 368

**RESTAURACJA – HOTEL
ORGANIZACJA IMPREZ OKOLICZNOŚCIOWYCH I SZKOLEŃ**

10

Bank Spółdzielczy w Suszu

Spółdzielcza Grupa Bankowa

CENTRALA Banku: 14-240 Susz, ul. Piastowska 11

tel. 55 278 60 78, e-mail: sekretariat@bssusz.pl

Oddziały

Punkty Kasowe

SUSZ	STARY DZIERZGOŃ	KISIELICE	PK Nr 1 Susz tel. 55 278 05 09
ul. Piastowska 11 tel. 55 278 66 50	St. Dzierzgoń 55A tel. 55 276 14 21	ul. W. Polskiego 9 tel. 55 275 60 33	PK Nr 2 Susz tel. 55 275 51 43
			PK Myślice 50 tel. 55 276 13 82

11

Sjabor

Salon Fryzjerski

Patrycja Sobczak

Profesjonalne usługi fryzjerskie

14-240 Susz, ul. Płażowa 8

tel. 55 278 63 80

12 PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWO-USŁOGOWE

„POLTAR”

Leszek Tadeusz

**PRODUKCJA I SPRZEDAŻ TARCICY
LIŚCIASTEJ I IGLASTEJ**

☎ 601 921 992, 55 278 72 03

Emilianowo 31, 14-240 Susz

13

TURHEN

BUDOWNICTWO

**Wykonujemy kompleksowe
realizacje inwestycji budowlanych**

Firma Handlowo-Usługowa „TURHEN”

14-200 Iława, ul. Ziemowita 6F

tel. 89 648 72 55

e-mail: biuro@turhen.com.pl

<http://www.turhen.com.pl>

florovit®

Biuro handlowe
tel. +48 55 242 75 09/10
fax +48 55 242 75 37
kontakt.nawozy@inco.pl

www.florovit.pl

* Florovit – marka najłatwiejszy znana w Polsce. Esacario Milward Brown 2017 S.

**USŁUGI
TRANSPORTOWE
LEONARD SADOWSKI**

14-240 SUSZ
ul. Piastowska 39

509 389 833

GOŚCINIEC *Pomezania*

rok zał. 1996

Różnowo 11B, 14-240 Susz
tel. 55 278 69 01, kom. 504 037 447
www.pomezania.com
gosciniiec@pomezania.com

Gospodarstwo Agroturystyczne Gościniec „Pomezania” to urokliwe miejsce do wypoczynku i spotkań dla osób szukających pozytywnych emocji i doznań.

Już od progu staropolska gościnność, dyskretna opieka i swoboda pozwolą Państwu dobrze się bawić, by później w altanie nad szumiącym strumykiem, w ciszy pięknego wypoczynkowego ogrodu błogo odpocząć i zapomnieć o troskach dnia codziennego.

Z sercem, miłością do gotowania i ludzi zabierzemy Państwa w kulinarną podróż po najlepszych smakach kuchni polskiej, staropolskiej i regionalnej.

Zapewniając Państwu atmosferę gościnnego domu, gwarantujemy spokojne noce w pokojach 2-, 3- i 4-osobowych o wysokim standardzie z łazienkami, TV i Wi-Fi.

ZAPRASZAMY NA:

- wczasy i spotkania rodzinne • wypoczynek weekendowy
- wypoczynek świąteczny • spotkania integracyjne
- spotkania plenerowe

DO DYSPOZYCJI GOŚCI:

- aneksy kuchenne • jadalnie
- salon wypoczynkowy z kominkiem, TV SAT
- sala rekreacyjno-integracyjna
- ogród wypoczynkowy z kaskadą wodną, altanami, dużą wiatą z grillem, ogniskiem, placem zabaw
- rowery

od 2006 r. należymy do Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarne

